

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

10. Волониць В. С. Перші маяки на Азовському морі. *Актуальні проблеми науки та освіти*. Маріуполь, 2016. С. 195–196.

11. Ковальчук Т. В., Колоніарі К. О. Білосарайський маяк (до 185-ї річниці заснування). *Феномен культури постглобалізму*. Маріуполь, 2021. Ч. I. С. 107–109.

Serhii Nebrat,
Mgr. in History and Archaeology,
Deputy Head of Archaeological Expedition,
Mariupol State University

Zabavin Viacheslav³,
Ph.D. in History, Associate Professor,
Researcher at the Institute of Archaeology,
Slovak Academy of Sciences,
Associate Professor of the Department of History and Archaeology,
Mariupol State University

**ARCHAEOLOGICAL COMPLEX OF THE ENEOLITHIC PERIOD
FROM THE MOUND NEAR THE VILLAGE OF VYSOKE IN DONETSK REGION:
CENOTAPH OR SANCTUARY?**

At the beginning of the Early Metal Age, the tradition of burials under mounds appeared and spread in the Azov-Black Sea steppes. The funerary rites of a number of archaeological cultures of the Eneolithic and Bronze Age (IV - II millennium BC) had both their own peculiarities and common phenomena. The latter include the tradition of creating symbolic cenotaph graves and using fire in funeral rites. In this regard, the complex investigated in the mound near the village of Vysoke in the Makiivka urban community of the Donetsk region of Ukraine is noteworthy.

Barrow 1 near the village of Vysoke was investigated by the Mariupol archaeological expedition led by Volodymyr Kulbaka in 1988. To this day, the materials of this mound have not been fully introduced into scientific circulation. The investigated complex was partially published and was of interest to the author of the excavations as a vivid example of one of the oldest kurgan

³ This work was supported by the Institute of Archaeology, SAS and Recovery plan Slovakia, call code 09/03-03-V01 and by the grant project VEGA 2/0017/24

cromlechs and an illustration of the tradition of isolating a burial structure from the surrounding space [3, p. 43].

The complex (according to the field report, burial no. 4) turned out to be the oldest in the mound and was located in the centre of the stone cromlech at a depth of 0.7 m from the level of the inlet. The height of the primary mound is up to 1 m. The pit is rectangular in shape with rounded corners and a narrowed northern side, measuring 2.6×1.4 m. The central and northern parts of the pit were burnt, and fragments of a broken pot and charcoal were found under the northern wall [2].

The funerary equipment is represented by a tall ceramic pot (some parts have not been preserved) of an ovoid shape. The neck is convex and has a sharp bend at the transition to the body. The edge of the rim is decorated with vertical rounded indentations. The neck and body are decorated with fine-toothed stamp impressions in the form of a horizontal «herringbone». The inner surface shows signs of combing. The ceramic mass has a large admixture of crushed shell. The diameter of the rim is about 22.0 cm, the height of the preserved part is about 24.5 cm [3, p. 48].

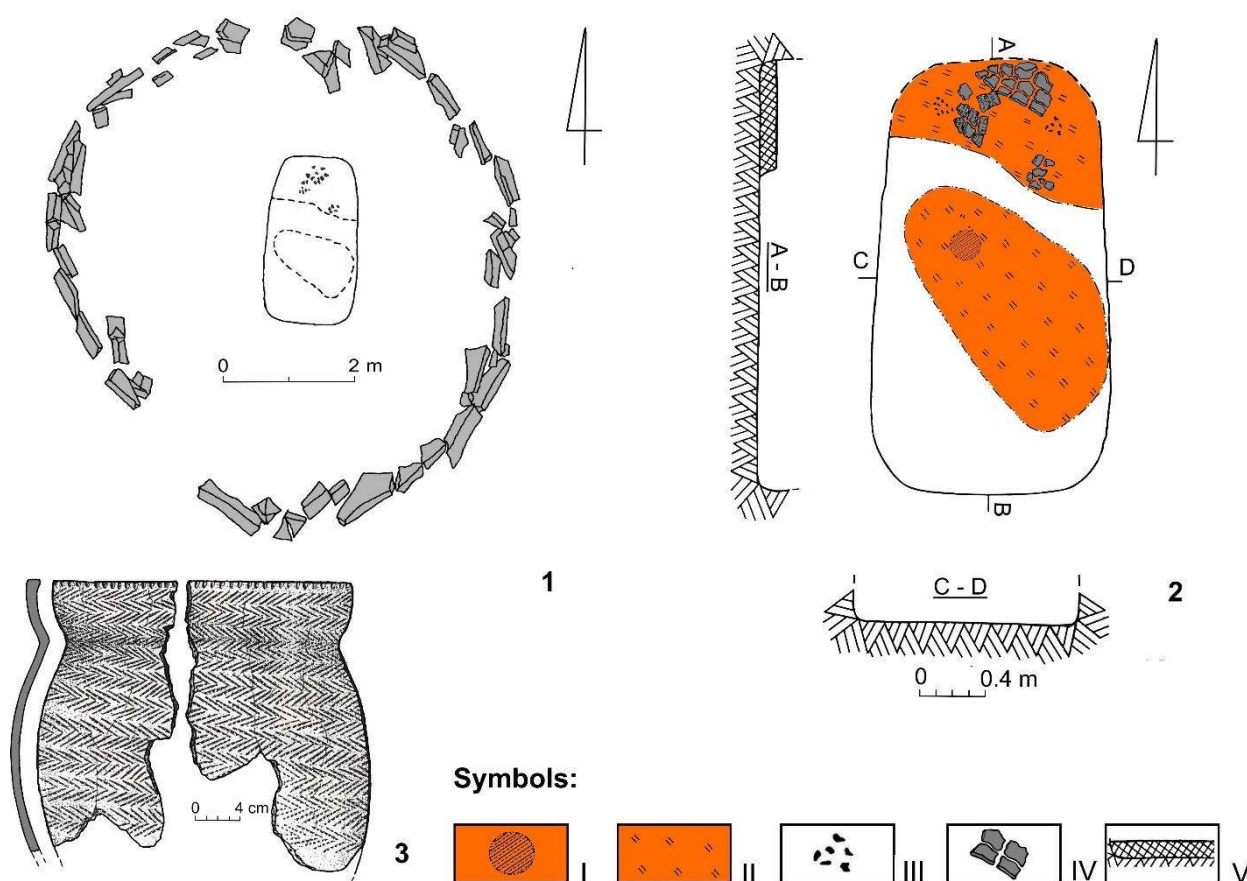

Fig. 1. The Eneolithic complex from the mound near Vysoke village: 1 – cromlech; 2 – plan and sections of the burial; 3 – ceramic pot (symbols: I – traces of a fire; II – burnt areas of the floor; III – charcoal; IV – fragments of a ceramic pot; V – layer of mainland loamy soil).

The grave does not contain the remains of the deceased. This fact allows us to classify it as a cenotaph, which, to some extent, complicates its cultural and chronological attribution. The rather large size of the pit is noteworthy. The funerary rite of the Post-Mariupol sites (Kvitianska culture) involved laying the body of the deceased in a grave in a straightened position, which required tribesmen to dig elongated oval or subrectangular pits, somewhat similar to the pit from the mound near Vysoke. In addition, the meridional orientation of the graves is not typical for the group of burials with straightened skeletons. The complex from the mound near Vysoke village lacks an ochre, one of the main cultural and diagnostic features of burials of the Post-Mariupol (Kvitianska) culture. The tradition of placing pottery in the grave was also not widespread [4, p. 61–69].

The practice of constructing cromlechs is known both for Eneolithic burials with straightened skeletons and for the tribes of the early Pit culture, in particular of the North-Eastern Azov region [1, p. 65; 3, p. 67].

All of the above may indicate that the mound complex near the village of Vysoke in the Donetsk region could not just have the status of a cenotaph, but could have been a sanctuary surrounded by a cromlech, where sacrifices were made by burning and drinking ritual drinks and offerings. The mainland fill in the northern part of the pit could have served as an altar.

Literature

1. Константінеску Л. Ф. Ранньоямні поховання північно-східного Подоння. *Археологія*. 1984. № 45. С. 61–68.
2. Кульбака В. К. *Звіт про дослідження курганів у зонах будівництва зрошувальних систем на землях радгоспу «Берестовий» біля с. Берестове й с. Кондратівка Костянтинівського р-ну та радгоспу «Грузький» м. Макіївка Донецької обл. у 1988 р.* Науковий архів Інституту археології НАН України. Фонд експедицій. Спр. 1988/105.
3. Кульбака В., Качур В. *Індоевропейські племена України епохи палеометалу*. Маруполь, 2000. 80 с.
4. Телегін Д. Я. До питання про культурну атрибуцію поховань пост маріупольського типу та виділення так званої «квітлянської культури» в степовому енеоліті України. *Проблеми археології Подніпров'я*. Дніпропетровськ, 1999. С. 61–69.